

Strategisk plan for
kommunalområde
plan, miljø og teknikk
2022 - 2025

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Kommunens overordnede mål	2
Kommunens visjon.....	2
Kommuneplanen.....	2
Oppfølging av overordnet planverk.....	4
Planstrategi	5
Satsningsområder innen plan, miljø og teknikk	6
Beskrivelse av tjenesteområdet:.....	6
Verdier	6
Utfordringer	7
Fem hovedsatsningsområder	7
Satsningsområde 1: Omdømme og tillit	8
Her er vi.....	8
Slik vil vi ha det.....	8
Slik kommer vi dit.....	9
Slik gjør vi det.....	9
Satsningsområde 2: Infrastruktur	10
Her er vi.....	10
Slik vil vi ha det.....	10
Slik gjør vi det.....	11
Satsningsområde 3: Trygge og helsefremmende nærmiljø.....	12
Her er vi.....	12
Slik vil vi ha det.....	13
Slik kommer vi dit.....	13
Slik gjør vi det.....	14
Satsningsområde 4: Omstilling	14
Her er vi.....	14
Slik vil vi ha det.....	15
Slik kommer vi dit.....	15
Slik gjør vi det.....	15
Satsningsområde 5: Bevaring av naturressurser	16
Her er vi.....	16
Slik vil vi ha det.....	17
Slik kommer vi dit.....	17
Slik gjør vi det.....	17

Innledning

Strategiplan for plan, miljø og teknikk (PMT) er forankret og utledet fra kommunens overordnede planverk.

Planen skal peke ut en retning og gjennom den tydeliggjøre hvor avdelingene skal rette sin innsats. Det er valgt ut fem satsningsområder som utgjør de bærende elementene i planen. Enhetene innen plan, miljø og teknikk vil utarbeide egne virksomhetsplaner utledet fra denne overordnede strategiplanen. Dette skal følges opp gjennom tertialrapporteringer og den årlige «Ledelsens gjennomgang» som gjennomføres av direktør i samarbeide med enhetsledere.

Strategiplanen skal være et kortfattet dokument som gir tydelig retning og som via sin oppbygging letter tilgangen til informasjon om satsningsområdene for ansatte, innbyggere, utbyggere og næringsliv. Planen vil ligge på kommunens nettside hvor den vil presenteres på en enkel måte som letter en rask tilgang til de ulike delene av planen.

Planen forankres politisk i hovedutvalg for plan, bygg og teknisk, hovedutvalg for landbruk, samferdsel, natur og miljø og vedtas av kommunestyret.

Kommunens overordnede mål

Målene i overordnet strategiplan for plan, miljø og teknikk bygger på kommunens visjon, målene fra kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplaner. De aktuelle målene for kommunalområde plan, miljø og teknikk er trukket ut og beskrevet i de påfølgende avsnittene.

Kommunens visjon

Mangfoldige Moss – skapende, varmere, grønnere

Alle avdelinger innen kommunalområdet skal klargjøre hvordan arbeidet i retning av visjonen skal gjenkjennes i den daglige driften.

Kommuneplanen

Fra kommuneplanens samfunnsdel:

Hovedmål (varmere):

I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring.

Delmål:

Moss er et raust og helsefremmende lokalsamfunn.

I Moss har alle et godt oppvekstmiljø.

I Moss har alle muligheten til å leve og bo selvstendig.

Hovedmål (grønnere):

I Moss tar vi ansvar for våre ressurser, vår natur og det globale klimaet slik at framtidens generasjoner kan ha minst like god livskvalitet som oss.

Delmål:

I Moss tar vi nødvendige grep for å redusere utslipp av klimagasser med 60 %, sammenlignet med 2016, innen 2030.

I Moss legger vi gode planer for å møte morgendagens klimaendringer, slik at skadeomfang som følge av mer ekstremvær og endret vær over tid blir minst mulig.

I Moss har vi en effektiv forvaltning av arealene, med et spesielt fokus på skog, hav og innsjøer, slik at tap av artsmangfold stanses

Hovedmål (skapende):

I Moss har vi et nyskapende og bærekraftig arbeidsliv med høy arbeidsdeltagelse for alle grupper av befolkningen.

Delmål:

Moss er en næringsvennlig og attraktiv kommune

Moss er en attraktiv bo og besøkskommune

Kommunen har flere kommunedelplaner og temaplaner som skal følges opp, og her nevnes de tre største planene som følger opp samfunnsdelen. Under er det trukket fram de mål og delmål som PMT har et særskilt ansvar for:

Kommunedelplan for klima 2020-2030**Hovedmål:**

I Moss tar vi nødvendige grep for å redusere direkte klimagassutslipp med 60 % innen 2030 (referanseår 2016).

Delmål:

- Veitransporten i Moss er 70 % fossilfri i 2030.
- Gjennom bevisst satsing på digitalisering, innovasjon og arealplanlegging reduseres transportbehovet kontinuerlig mot 2030.
- Øke tilgjengeligheten til informasjon og brukervennlige digitale verktøy.
- 60 % av interne reiser (reiser innenfor kommunegrensene) tas med kollektiv, sykkel og gange i 2030.
- Søke samskaping mellom Moss kommune og det lokale næringslivet om klimahandlinger. Innen 2030 redusere utslipp fra sjøfart og industri med 20 % av det totale utslippet i Moss, sammenlignet med 2016.
- Styrke utviklingen av bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre.
- Moss kommune skal gjennom kommunikasjon og tilrettelegging gjøre det enklere for forbrukeren å ta bærekraftige valg.

Kommunedelplan Levekår og livskvalitet i et livsløpsperspektiv 2020 – 2032

Kommunedelplanen har samme hovedmål og delmål som i kommuneplanen og foreslår strategier og tiltak for å nå målene.

Strategisk næringsplan for Mosseregionen 2021-2024

Hovedmål:

Mosseregionen er en foretrukken og attraktiv region for mennesker og bærekraftige bedrifter ved Oslofjorden.

Delmål:

- Vi tiltrekker oss bedrifter til regionen.
- Vi har et bærekraftig næringsliv som preges av nyskaping, riktig kompetanse og samhandling.

Oppfølging av overordnet planverk

Overordnet planverk omfatter alle stabs- og kommunalområder. Målene og strategiene fordrer et tett samarbeid innad i kommunen og med eksterne aktører.

Tiltak utledet av mål, strategier og nytt planverk skal løpende operasjonaliseres inn i enhets- og virksomhetsplaner innen plan, miljø og teknikk. Tiltakene som gjelder hele kommunalområdet skal samles i en overordnet virksomhetsplan for PMT.

Planstrategi

Fra planstrategien skal følgende planer utarbeides fra kommunalområde plan, miljø og teknikk:

Plannavn	Plantype		20	21	22	23	24		pri
Strategi for medvirkning og inkludering	Fagplan	Ny						PMT/Stab	1
Livskvalitetsbudsjett	Livskvalitetsbudsjett	Ny						PMT	2
Levekårskartlegging	Kunnskapsgrunnlag	Ny						PMT	1
Bolig	Kommunedelplan	Ny						PMT	1
Naturmangfold	Kommunedelplan	2014						PMT	1
Klimatilpasning	Fagplan	Ny						PMT	1
Sykkelplass	Fagplan	2019						PMT	2
Grønnstrukturplan	Fagplan	Ny						PMT	2
Gatebruksplan s	Fagplan	Ny						PMT	3
Gåstrategi	Fagplan	Ny						PMT	2
Forvaltningsplan for Søndre Jeløy Ivo	Fagplan	2017						PMT	1
Tiltaksstrategi SMIL,	Handlingsplan	2013						PMT	2
Plastsmart kommune	Handlingsplan	2020						PMT	3
Humleplan	Fagplan	2016						PMT	3
Avfallssug	Fagplan	Ny						PMT	2
Halmstad	Kommunedelplan	2006						PMT	1
Høyda-arealplan	Kommunedelplan	2012						PMT	1
Strategisk plan Værila	Fagplan	Ny						PMT	1
Sentrumspanen -	Kommunedelplan	2015						PMT	1
Hovedplan VA	Fagplan							PMT	1
Overvannsveileder	Fagplan	2018						PMT	1
Trafikksikkerhetsplan	Fagplan	2018						PMT	1
Tilsyn- og ulovligheter byggeprosjekter	Fagplan	2019						PMT	2
Geodataplan	Fagplan							PMT	2
Områderegulering Osloveien	Arealplan	Ny						PMT	3
Detaljregulering tigerplassen	Arealplan	Ny						PMT	1
Dagens jernbanelinje	Arealplan	Ny						PMT	3
Strategi for fornybare drivstoff	Fagplan	2014						PMT	2
Kystsoneplan	Fagplan	Ny						PMT	3
Alby - historisk	Fagplan	Ny						PMT	3

Satsningsområder innen plan, miljø og teknikk

Beskrivelse av tjenesteområdet:

Kommunalområdet har myndighets-, forvaltnings- og driftsoppgaver innenfor drikkevannsforsyning, avløpshåndtering, renovasjon, vei- og trafikkanlegg, parkering, parker- og grøntanlegg, friluft- og verneområder, folkehelse, miljøvern, klima, skog- og landbruk, oppmåling, kart, plan- og byggesak. Tjenesteområdene har viktige grensesnitt mot MOVAR IKS. Kommunalområdet har også ansvar for overordnede planer.

Kommunalområde plan, miljø og teknikk består av enhetene:

- plan, byggesak og geodata
- samfunnsutvikling
- miljø og landskap
- kommunalteknikk

Kommunalområdet har til sammen 140 årsverk med bred sammensatt kompetanse. Kommunalområdet forvalter et bredt spekter av lover og regelverk innenfor ansvarsområdene. I tillegg utføres driftsoppgaver innenfor områdene vann, avløp, vei, park og friluft med mer. En vesentlig del av aktiviteten finansieres direkte fra gebyrer og skal driftes til selvkost.

Enhet samfunnsutvikling består av 8,5 årsverk, og er satt sammen for å styrke satsningen på arbeidet med helhetlig og bærekraftig samfunnsutvikling. Enhetens arbeidsoppgaver omfatter blant annet: Samfunnsplanlegging, overordnet areal- og transportplanlegging, klimaplanlegging og klimaledelse, ledelse og koordinering av kommunens folkehelsearbeid, koordinering av tverretatlige samarbeid som Byliv, Miljøløftet Moss og Mosseregionens interkommunale politiske råd.

Enhet miljø og landskap har 39 årsverk, og består av avdeling natur, klima og bymiljø, avdeling drift park og friluft og den interkommunale landbruksforvaltningen for Moss og Råde. Enheten har også ressurser knyttet til samordnende funksjoner som ivaretar hele kommunalområdet. Enheten har et bredt spekter av oppgaver med hovedfokus på en bærekraftig og helhetlig forvaltning og drift av natur og miljø, samt videreutvikling av gode møteplasser og overordnede planer for grønn mobilitet.

Enhet kommunalteknikk er den største enheten i kommunalområdet og har 60 årsverk. Enheten består av virksomhet vei, vann og avløp som igjen har en egen driftsavdeling, avdeling logistikk, avdeling anlegg og avdeling prosjekt og utvikling. Enhetens hovedansvar er å planlegge, ivareta og drifte kommunens tekniske infrastruktur.

Enhet plan, bygg og geoteknikk har 36 årsverk og består av avdeling byggesak, avdeling plan og avdeling geodata. Enhetens hovedansvar er detaljplanlegging og søknadsbehandling tilknyttet utbygging.

Verdier

- Åpen
- Bærekraftig
- Modig

Utfordringer

Moss er et vekstområde med høy bostedsattraktivitet, og det er stor aktivitet hva gjelder utvikling av nye bolig- og transformasjonsområder, i sentrum, i kommunens bydeler og i områdesentrene. Samtidig viser statistikk at Moss har betydelige utfordringer innen folkehelse- og levekår; som psykisk helse og høy andel husholdninger i vedvarende lavinntekt. Staten bygger nytt dobbeltspor gjennom kommunen og planlegger nye løsninger for rv. 19. Friområdene blir mye benyttet av kommunens innbyggere og kravene til kommunens ivaretagelse av arealene tiltar med økt bruk. De fleste vil bosette seg i eller nært sentrum og det planlegges for en økning av arbeidsplasser i sentrum. Fortettingen stiller store krav til å ivareta og videreutvikle bokvaliteter, rekreasjonstilbud og møteplasser, og gir gode muligheter til å utvikle miljøvennlige og levende by- og tettsteder.

Disse forholdene bidrar til et stort press på kommunalområdets ansvarsområder innenfor bla. overordnet plan- og strategiarbeid, regulering- og byggesaksbehandling, forvaltning av byrom og friluftsområder og det betyr en økt belastning på all teknisk infrastruktur.

Klimaendringene stiller helt andre krav til kommunen og samfunnet enn det gjorde for kun få ti-år siden. Kommunen skal ivareta hensynet til samfunn og miljø på en god og balansert måte, og Moss har samtidig behov for å tiltrekke seg næringsliv og arbeidsplasser. Dette stiller store krav til kommunen som planmyndighet og forvalter av fellesskapets ressurser.

Samfunnsliv og samfunnsstrukturer endres og påvirkes av blant annet globalisering, teknologisk utvikling, klimaendringer, politiske endringer, radikalisering og sviktende tillit.

Fem hovedsatsningsområder

Strategiplanen bygger på noen satsningsområder som hver for seg konkretiseres i plandokumentet. Områdene er valgt ut etter en vurdering av hva som bør ha størst oppmerksomhet basert på de mulighetene og utfordringene vi forventer å stå ovenfor de neste årene.

Omdømme og tillit

Infrastruktur

Trygge og helsefremmende nærmiljø

Omstilling

Bevaring av naturressurser

Satsningsområde 1: Omdømme og tillit

Et omdømme representerer ikke nødvendigvis hva vi mener eller hevder å være, men er summen av hvordan omverdenen oppfatter oss. Et godt omdømme kan bidra til å bygge identitet og tilhørighet, gi motiverte medarbeidere, skape tillit og gode relasjoner til samarbeidspartnere og innbyggere.

Moss kommune ønsker å utvikle en attraktiv kommune for beboere, arbeidslivet og for besøkende.

Her er vi

Moss er attraktiv som bostedskommune og opplever stor investeringsvilje blant eiendomsutviklere og utbyggere. De siste årene har Moss kommune i samarbeid med næringsliv, frivillighet, og kulturliv satset strategisk for å styrke bylivet i Moss sentrum, noe som har bidratt til å skape gode byrom og møteplasser og styrket byens attraktivitet og omdømme på mange måter.

Kommunen som tjenesteyter og myndighetsutøver har samtidig utfordringer med sitt omdømme og det uttrykkes manglende tillit fra enkelte brukerne av deler av tjenesten. Ressurser og kapasitet benyttes i stor grad til å produsere saker og fokuset på dialog og kommunikasjon blir til en viss grad nedprioritert.

Vi gjør likevel en god jobb med å møte folk der de er i sine lokalmiljøer og tar imot innspill på hva de har behov for av tilrettelegginger og forbedringer. Vi har dog ikke lyktes å finne et godt nok system som omsetter kunnskapen vi tilegner oss gjennom disse medvirkningsrundene i konkret handling. Dette vil i tur gjøre medvirkningsprosesser mer utfordrende i fremtiden.

Kompleksiteten i lovverk og kryssende myndighetsområder gjør dialogen med eksterne utfordrende og krevende.

De negative sakene overskygger i stor grad alt det positive som utføres av kommunen.

Forvaltningen har imidlertid høy produksjon og fokuset på kort saksbehandlingstid og riktig lovanvendelse fremkommer i form av relativt god statistikk sammenlignet med andre kommuner.

Slik vil vi ha det

Kommunen har et godt omdømme og høy tillit i samfunnet og hos innbyggerne for å kunne ivareta samfunnsansvaret og utvikle gode tjenester og dekke nødvendige behov i befolkningen. For å møte fremtidige utfordringer og sikre god forståelse for at samfunnet er i kontinuerlig endring er det også viktig med gode og hensiktsmessige samskappingsarenaer. Kommunen er i forkant av utviklingen og kommuniserer rollen som samfunnsutvikler på en god måte.

Brukerne møtes med respekt og veiledning, dialog og medvirkning er godt tilpasset behovet i de ulike sakskompleks.

Vi er en attraktiv og proaktiv kommune. I samhandling med brukerne er vi åpne, forutsigbare og transparente.

Gode innspill fra innbyggere til forbedringer settes ut i praksis innen kort tid, slik at innbyggerne ser at det nytter å snakke med kommunen.

Slik kommer vi dit

- Tydelige, helhetlige og godt koordinerte tilbakemeldinger fra kommunen
- Godt planlagte planprosesser
- Vi vil fremme tillit i befolkningen gjennom å videreutvikle forutsigbare tjenester, god kommunikasjon, sikre god medvirkning og demokratiske beslutningsprosesser
- Bedre den interne samhandlingen
- Kontinuerlig kompetanseheving
- God kommunikasjon og klart språk

Slik gjør vi det

- Utvikle gode og pedagogisk veiledning på blant annet nettsidene til kommunen.
- Gjennomgå og foreta en opprydning i gamle reguleringsplaner
- Etablere prosedyre for å informere publikum om prosjekter, arbeid og utbygginger vi skal gjennomføre i det fysiske miljøet.
- Etablere hensiktsmessige dialogarenaer med profesjonelle utbyggere.
- Utarbeide og årlig rullere kompetanseplaner innen kommunalområdet
- Forbedre prosedyrer for intern samhandling
- Utarbeide strategi for medvirkning
- Etablere løsning for interessentliste for aktuelle høringsparter.

Satsningsområde 2: Infrastruktur

Kommunens tekniske infrastruktur burde til enhver tid være tilpasset de gjeldene behov, men dette er noe som krever god planlegging og langsiktige planer. Det er stort press på utvikling og utbygging, samtidig som klimaet er i endring og dette krever mye av kommunen for å tilrettelegge for best mulig infrastruktur.

Store og viktige samferdselsprosjekter i tillegg til andre store prosjekt er en viktig premissgiver for utviklingen av kommunens infrastruktur. De globale klimaendringene krever at vi må tenke på andre måter enn vi gjorde for bare få år siden.

Her er vi

Kommunens infrastruktur er til dels gammel og ikke utbygget for dagens fokus på fortetningsstrategi og bruk. Stor utbygging og økt aktivitet medfører mer belastning på infrastrukturen, natur og friluftsområder, og dette medføre større drift og vedlikeholdsutfordringer. Klimaendringene, med mye og kraftige nedbør, og fortetting gjør at overvann er et større problem enn det var for bare noen få år siden. Kommunen overtar forskjellige typer infrastruktur fra utbyggere gjennom utbyggingsavtaler.

Moss kommune preges i dag av høy trafikkbelastning på veinettet. Dette fører til utfordringer knyttet til kø, trafiksikkerhet, støy og forurensning. For å bedre trafikksituasjonen for innbyggerne, må det fremtidige transportbehovet løses på en annen måte enn i dag. Det handler i stor grad om å redusere behovet for transport ved å gjøre det mer attraktivt å gå, sykle og reise kollektivt.

Kommunen er del av samarbeidsavtalen Miljøløftet Moss for å sikre god dialog mellom ulike aktører innen samferdsel i regionen. Det er til dels noe uklare grensesnitt mellom kommunalt og privat ansvar for utvikling, drift og vedlikehold av infrastruktur.

Slik vil vi ha det

Velfungerende infrastruktur som er tilpasset fremtidig behov og utfordringer. Tverrfaglig samarbeid internt, med utbyggere, og andre "storbrukere", som har signifikant betydning for kommunens infrastruktur slik at man sammen kan utvikle en god og hensiktsmessig infrastruktur. Vi ønsker å være innovative og fremtidsrettet i vårt arbeid, og møte de utfordringene vi står overfor på en god måte.

Vi ønsker å gjøre det mulig og ønskelig for innbyggere å velge gange, sykkel og kollektivtransport fremfor privatbil gjennom attraktive gangstrekninger, gode sykkelruter samt et velfungerende og billig kollektivtilbud. Godt vedlikehold av gange- og sykkelarealer hele året samt gjennomtenkte løsninger som sikrer god fremkommelighet i hele kommunen.

Slik kommer vi dit

- Styrke fokuset på overordnet infrastrukturplanlegging
- Forhold som påvirker kommunal infrastruktur vektlegges i beslutningsprosesser
- Jobbe for å oppfylle intensjonene i overordnet sykkelplan
- Tidlig informasjon og dialog med utbyggere om infrastruktur og evt. utfordringer knyttet til denne i forbindelse med et utbyggingsområde
- Fremme interne og eksterne samarbeidsfora om infrastruktur
- Tidlig involvering fra flere fagfelt ved plan/plansaker
- Sikre rett kompetanse i samarbeidsfora
- Stille riktige krav til utbyggere
- Gode veiledere for bruk internt og

Slik gjør vi det

- Videreutvikle og vedlikeholde gode oversikter over kommunal infrastruktur.
- Benytte parallellbehandling av reguleringsplaner og utbyggingsavtaler der det er aktuelt og hensiktsmessig.
- Etablere forum for storbrukerdialog for tidlige avklaringer bla vedrørende infrastruktur
- Utarbeide lokal overvannsveileder parallellt med fagplan for overvann.
- Kompetansevaluering og kompetanseheving
- Utarbeide hovedplaner for vann og avløp
- Handlingsplan for parkering vedtas og rulleres
- Rullere/videreutvikle parkplan/grønnstrukturplan
- Etablere gatebruksplan for Moss sentrum

Satsningsområde 3: Trygge og helsefremmende nærmiljø

Det fysiske miljøet som omgir oss, enten det er naturskapt eller menneskeskapt, er grunnleggende for helse, trivsel og livskvalitet, og for menneskelig utfoldelse, vekst og utvikling. Å utvikle et helsefremmende lokalsamfunn innebærer at helse må ivaretas på tvers av sektorer. Tilrettelegge for stedsutvikling som motvirker sosiale helseforskjeller, og som gjør det godt å være der for lek og aktivitet med sosiale møteplasser og grønn mobilitet er viktig. Som kvaliteter i trygge og helsefremmende nærmiljø og gode lokalsamfunn kan nevnes tilgjengelighet, deltagelse og universell utforming, god luftkvalitet, infrastruktur som fremmer aktiv transport, attraktive aktivitets fremmende og inkluderende grønne nærmiljøer og møteplasser på tvers av generasjoner, visuelle kvaliteter, gode boliger og bomiljøer og trygge omgivelser.

Helsefremmende og forebyggende arbeid og styrking av beredskap for økt trygghet for innbyggerne er et viktig satsningsområde for PMT. Kommunalområdet har også ansvar for en rekke samfunnskritiske funksjoner som blant annet vannforsyning, avløp og transport.

I en trygg kommune skal befolkningen beskyttes mot naturfarer, herunder skred- og ekstremværhendelser. Trygg kommune handler også om å sikre fysisk utforming av nærmiljø og omgivelser der befolkningen kan føle seg trygge, og omfatter trygge gang- og sykkelveiforbindelser, riktig belysning, skjerming mot helseskadelige omgivelser som forurensning av luft, grunn, støy og stråling.

Her er vi

Moss har sosiale helseforskjeller og ligger dårligere an enn landsgjennomsnittet på flere helserelevante faktorer. Forventet levealder er signifikant lavere i Moss enn landsgjennomsnittet, og innbyggerne i Moss har, på gruppenivå, dårligere psykisk helse enn landsgjennomsnittet i alle aldersgrupper.

Kommunen har gode rutiner for å utvikle helsefremmende lokalmiljø og ivareta sikkerhet mot naturfare og forurensning i nye utbyggingsområder, gjennom plan- og byggesaksbehandling. De fleste boligområdene og nærmiljøene våre er allerede bygd, og det er mer krevende å ha god oversikt og iverksette tiltak i allerede utbygde områder.

Det er kartlagt flere områder med usikker grunn i Moss, og det er deler av byen og eksisterende bebyggelse som ligger innenfor områder hvor det er registrert fareområder for kvikkleireskred.

Moss kommune har vedtatt plan for overordnet sykkelveinett, og jobber for å følge opp denne, men arbeidet er krevende da god tilrettelegging for syklende ofte utfordres av trafikantenes behov. Reisevaneundersøkelser viser at sykkelandelen av reisene i Moss er lav. Kommunen har høye ambisjoner for å utvikle nye gode forbindelser for gående og syklende, med spesielt fokus på tilrettelegging i mange tettbygde områder med stort forbedringspotensiale som f.eks. Høydaområdet. Infrastruktur for naturmangfold bør innarbeides i infrastruktur for myke trafikanter og i møteplassene i nærmiljøet slik at vi utnytter synergiene så langt det er mulig.

Kommunen har et ansvar for trafiksikkerhet på kommunale veger, og et generelt ansvar for å forebygge skader og ulykker. Kommunen har utarbeidet en trafiksikkerhetsplan og tiltaksplanen rulleres årlig i forbindelse med kommunens budsjettarbeid.

Kommunen har utarbeidet overordnet beredskapsplanverk og helhetlig ROS for kommunen, og det jobbes med oppfølging av beredskapsplan på enhets- og avdelingsnivå i PMT.

Gjennom Byliv Moss er kommune pådriver til å skape attraktive byrom, møteplasser og skape aktiviteter for alle

Slik vil vi ha det

Det arbeides målrettet for helsefremmende og trygge omgivelser. Tverrfaglig samarbeid og samskaping er avgjørende for å få dette til.

Moss skal ha helsefremmende lokalsamfunn for alle aldersgrupper, sikre aldersvennlig stedsutvikling og trygge bo- og oppvekstområder. Alle skal ha enkel tilgang til gode møteplasser, rekreasjons- og friluftsområder.

Et attraktivt, levende, miljøvennlig og kompakt sentrum som folk ønsker å besøke og trives med å oppholde seg i.

Samfunnsfunksjoner og befolkningens sikkerhet skal ivaretas og sikres mot menneskeskapte og naturbaserte trusler. Kommunen skal jobbe forebyggende, og beredskapsarbeidet skal være kunnskapsbasert og ta utgangspunkt i helhetlig ROS for Moss.

Moss skal sikre bærekraftig vannforvaltning, tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle.

Slik kommer vi dit

- Vi skal jobbe helhetlig og systematisk med samfunnssikkerhetsarbeid.
- Videreutvikle rutiner for å sikre trygg kommune og helsefremmende lokalsamfunn gjennom plan- og byggesaksbehandling
- Samskapingsareanaer mellom kommune, næringsliv og frivillige etableres
- Jobbe kunnskapsbasert – ansatte skal ha god kompetanse og tilgang til nødvendig kunnskap
- Beskytte drikkevannskilden, sikrer tilfredstillende løsninger for nødvann og investerer i planlegging og utvikling av infrastruktur.
- Universell utforming av møteplasser, turveisystem mm
- Innarbeide blågrønne elementer både for overvannshåndtering, naturmangfold og god kvalitet for menneskene i nærmiljøene.
- Samarbeide på tvers av sektorer

- Sikre medvirkning av ulike brukergrupper i stedsutvikling.

Slik gjør vi det

- Handlingsplan til beredskapsplan – prioritere det viktigste først, ansvarliggjøre og konkretisere tiltak
- Levekårskartlegging, få bedre oversikt over sosiale geografiske ulikheter i helse i befolkningen slik at målrettede tiltak kan settes inn
- Videreutvikle og sikre gode beredskapsrutiner for drikkevannsforsyning
- Gjennomføre trygghetsvandring
- Bruke barnetråkk som verktøy i stedsutviklingsarbeid
- Prioritere trafiksikkerhetsarbeid
- Miljøløftet Moss – evaluere og videreutvikle samarbeidet

Satsningsområde 4: Omstilling

Globale endringer vil påvirke Moss i årene som kommer, og vil legge premisser for byens utvikling og utfordre våre ansvarsområder. Endringer i verden påvirker mossesamfunnet, og areal- og samfunnsplanleggingen må ta høyde for raske endringer og være åpen for de mulighetene som kommer med den teknologiske utviklingen. Det er utfordringer og usikkerhet knyttet til forventede klimaendringer lokalt og globalt, og mossesamfunnet må bidra til å redusere klimagassutslippene samtidig som vi må ruste oss til å møte virkningene av mer nedbør, flere tørkeperioder og hyppigere hendelser av ekstremvær.

Demografiendringer og urbanisering gir en stor vekst i Moss, noe som gir økt press på infrastruktur og bevaringsverdier, men samtidig en vekstkraft og investeringsvilje som gir muligheter til å utvikle attraktive og levende by- og tettsteder. Flere bosetter og etablerer seg i sentrale områder, noe som gjør det lettere å planlegge for grønne mobilitetsløsninger og aldersvennlige lokalsamfunn.

Her er vi

De største direkte utslippene av klimagasser i Moss kommune kommer fra transport. Veitrafikken er derfor den største utslippskilden, der personbiler utgjør hovedandelen. Mossesamfunnet er preget av å være bilbasert og fremkommelighet for gående og syklende er ikke godt nok tilrettelagt. Store samferdselsprosjekter er under planlegging og utbygging og i mange år fremover vil dette prege store deler av kommunen. Kommunen jobber aktivt for å øke andelen grønn mobilitet, men virkemiddelapparatet er begrenset.

Konsekvensene av klimaendringene merkes allerede med mer ekstremvær, flom og tørke. Vi må være forberedt på at klimaendringer vil påvirke store deler av samfunnet. Klimatilpasning handler om å gjøre valg som reduserer de negative konsekvensene av klimaendringene. Dette må derfor hensyntas i planer og beslutningsprosesser og vil i mange tilfeller vanskeliggjøre ønsket utvikling på andre områder. Det må unngås å bygge sårbarhet knytta til klimaendringer inn i kommunen.

Fortettingsstrategien og sterk vekst over lang tid har i enkelte områder av kommunen gitt store utfordringer knyttet til overvannshåndtering. Dette må derfor hensyntas og få stort fokus i fremtidig planlegging.

Slik vil vi ha det

Vi er i stand til å gjennomføre endringer allerede nå slik at målene i klimaplanen blir realistiske og oppnåelige. Endringene kommer som et samarbeid mellom innbyggere, næringsliv, landbruk, kommunen og andre offentlige aktører, og er dermed godt forankret i hele Mossesamfunnet.

Kommunen skal være godt forberedt til å håndtere uforutsette og uønskede hendelser.

Kommunens planer skal være tydelige og forutsigbare slik at ønsket om vekst og utvikling ikke kommer i konflikt med nødvendig klimaomstilling

Slik kommer vi dit

- Vi skal preges av en kultur som fremmer utvikling og bidrar til forbedring av tjenestene.
- Vi jobber med kompetanseplaner og tilpasser oss behovet for riktig kunnskap.
- Sikrer kunnskapsdeling og samhandling på tvers av fagområder og forvaltningsorganer.
- Gjennom bevisst satsning på digitalisering, innovasjon og areal-planlegging bidra til at transportbehovet reduseres kontinuerlig mot 2030.
- Utvikle god infrastruktur for grønne reiser.
- Vi forbedrer samhandling gjennom digitale løsninger.
- Gjennom god miljøledelse være pådrivere til at kommunens virksomheter følger opp klimamålene.
- Vi sikrer gode medvirkningsprosesser
- Vi skal ha stort fokus på klima- og miljøkonsekvensene i alle beslutningsprosesser

Slik gjør vi det

- Vi utarbeider gode verktøy for medvirkning.
- Det etableres flere dialogarenaer for samhandling med eksterne samarbeidspartnere.
- Etablere arbeidsprosesser som bærer preg av åpenhet og ærlighet om forbedringsmuligheter
- Det rapporteres årlig på klimabudsjettet, og nytt klimabudsjett for de neste fire årene utvikles hvert år.
- Kompetanseevaluering og kompetanseheving
- Vi skal bruke avvikssystemet aktivt for kontinuerlig å forbedre vår innsats

Satsningsområde 5: Bevaring av naturressurser

Moss er en liten kommune i areal, og de ubebygde områdene består i hovedsak av landbruksområder, skog med stort biologisk mangfold, og verdifullt kultur- og kystlandskap. Kystlinjen, marka og områdene rundt Vansjø gjør at kommunen har god dekning av varierte og attraktive friluft- og rekreasjonsområder. Det rike natur- og kulturlandskapet gir gode vilkår for landbruksproduksjon og landskapsopplevelser. Store deler av landbruksarealene i Moss har svært god kvalitet med tanke på klima, jordsmonn, helning og tilgang på vann. Bærekraftig forvaltning og bevaring av natur, landskap og kulturminner er et svært viktig satsningsområde for å nå mange av samfunnsmålene våre.

Bærekraftig bruk og forvaltning av naturen er avgjørende for naturmangfoldet. Norge har gjennom FNs konvensjon for biologisk mangfold forpliktet seg til å stanse tap av naturmangfold. Naturen er også vesentlig for både for å begrense og håndtere klimaendringer.

Her er vi

Moss kommune har 30 ulike verneområder innenfor kommunegrensen som skal vernes mot inngrep eller forstyrrelser, og det er kommunens ansvar å skjøtte og bevare disse verneområdene i tråd med lov og verneforskrifter. Kommunens rike og mangfoldige natur og landskap benyttes av både innbyggere og tilreisende og gir verdifulle og gode naturopplevelser. Det krever kunnskap, bevissthet og innsats for å bevare, tilrettelegge og gjerne forbedre friområder og landskap i kommunen vår.

Det er et stor press på utvikling av nye bolig- og næringsarealer. Dette legger igjen press på verdifulle landbruksarealer med rik matjord og produktiv skog. I forbindelse med forvaltningen av kommuneskogen og bynære skogsområder er det mye dialog og veiledning av ulike brukergrupper med motstridende interesser.

Fremmede arter er en trussel mot naturmangfoldet vårt fordi de kan ta over områdene til naturlige og stedeegne arter. Hageavfall som kastes i naturen, mellomlagring av masser og importerte pryddplanter til hager er eksempler på kilder til spredning av fremmede arter.

Nedbygging truer alt naturmangfold som ikke er gitt et varig vern. Hver gang vi endrer eller gjør inngrep i natur påvirkes levestedet til planter, dyr og sopp. I følge FNs naturpanel er arealendring den største trusselen mot naturmangfold.

Forurensning og forsøpling er en trussel mot naturmangfoldet. Både avrenning til Vansjø som drikkevannskilde, tilstanden i Oslofjorden og problem med dumping av avfall i naturen er utfordringer som kommunen står overfor. Kommunen har flere bekker med kvalitet som varierer fra moderat til svært dårlig kvalitet. I henhold til EUs Vanddirektiv skal alle bekker ha oppnådd godkjent økologisk status innen 2027. Marin forsøpling og mikroplast er et alvorlig miljøproblem.

Slik vil vi ha det

- Bærekraftig forvaltning av naturen slik at vi sikrer natur- og kulturområdene, og levedyktige bestander av naturlige planter og dyr.
- Kommunens arealbruk skal bidra til å sikre naturmangfoldet, kulturmiljøet, kystlinjen og knytte sammen store sammenhengende grøntarealer.
- Vi har et aktivt, sunt og lokalt landbruk med helsebringende matproduksjon og minimalt med matsvinn.
- Miljøvennlig skogbruk med fokus på foryngelseskontroll, planting og ungsogpleie samt bevaring av gammelskog og skogbunn
- Attraktive park- og friluftsområder der hensynet til folkehelse ikke fortrenger hensynet til naturmangfoldet.
- Redusert avrenning av jordpartikler og næringsstoffer fra landbruket og god økologisk status i alle bekker og vassdrag.
- Vi har begrenset spredning av fremmede arter.
- Vi har et rikt naturmangfold og gjør tiltak for å ta vare på eller øke artsmangfoldet
- Fortsatt stort fokus og prioriterte ressurser som jobber opprydding av marin forsøpling.
- Forurensning til både luft, jord og vann holdes innenfor akseptable verdier.
- Arealplaner som tar hensyn til naturmangfold i mye større grad..

Slik kommer vi dit

- Utarbeide en tematisk kommunedelplan for naturmangfold som et virkemiddel for å sette naturmangfoldet på den lokalpolitiske dagsorden og etablere en lokal forankring og medvirkning i utvelgelsen av viktige naturområder i kommunen.
- Kunnskapsbasert forvaltning av naturmiljøet som grunnlag for nødvendige beslutninger og målrettede tiltak.
- Utarbeide grønnstrukturplan for å ivareta sammenhengende strukturer av naturpregede områder i byer og tettsteder.
- Sørge for god tilrettelegging i form av skilting og informasjon slik at friluftsområdene kan benyttes på en slik måte at det ikke kommer i konflikt med vern og naturmangfold.
- Holdningsskapende arbeid og ressurser til rydding av marin forsøpling for å redusere skader på naturmangfold og negativ påvirkning på bruk av kysten og vannet.

Slik gjør vi det

- Vi bygger identitet og stolthet rundt vårt kulturlandskap og vår natur, bla ved hjelp av vår rike kulturhistorie.
- Vi utarbeider skjøtselsplan for kommuneskogen
- Vi rydder opp de sterkt forurensede sedimentene i indre Mossesund gjennom prosjektet «Rent Mossesund» Vi holder naturen fri for forurensning og forsøpling.

- Vi bekjemper fremmede, invaderende arter.
- Vi har god dialog med grunneiere og øvrige myndigheter i forvaltningen av naturen og kulturlandskapet.
- Ved utbygginger skal det foreligge en kunnskapsbasert, miljøfaglig vurdering. Vurderingen skal være en viktig del av en bærekraftig forvaltning av arealene.